

17 Idirghabhálacha um chomhlíonadh cánach

- 17.1** Is cuid ríthábhachtach d'oibriúchán riaracháin chánach agus dleachtanna in Éirinn é féinmheasúnú dliteanas cánach daoine aonair agus cuideachtaí. Ceanglaítear ar cháiníocóirí tuairisceáin iomlána agus chruinne a chomhdú agus íocaíochtaí cánach gaolmhara leo a dhéanamh de réir spriocdhátaí reachtúla. Is féidir le cáiníocóirí aisíocaíochtaí cánach a éileamh ar bhonn féinmheasúnaithe.
- 17.2** I scrúdú a rinneadh roimhe seo ar shocraíochtaí cánach i ndiaidh idirghabhálacha comhlíonta tugadh faoi deara roinnt laigí i nósanna imeachta na gCoimisinéirí Ioncaim maidir leis an tslí a dtaifeadtar torthaí idirghabhála agus feidhmiú comhsheasmhach an úis agus na bpionós.¹ Rinneadh roinnt moltaí ar dearadh iad chun aghaidh a thabhairt ar na torthaí sin. Tá ráiteas curtha ar fáil ag na Coimisinéirí Ioncaim maidir leis an gcaoi ar fhreagair sé na moltaí a rinneadh i dtuarascáil 2012 (féach ar larscríbhinn 17A).
- 17.3** Rinneadh an scrúdú seo chun athbhreithniú a dhéanamh ar an dul chun cinn atá déanta ag na Coimisinéirí Ioncaim chun a gcuid rialuithe a dhéanamh níos doichte maidir le hidirghabhálacha comhlíonta agus comhaontú agus bailiúchán socraíochtaí cánach.

Forbhreathnú ar idirghabhálacha comhlíonta

- 17.4** Tá córas éifeachtach comhlíonta riachtanach chun sláine an chórais chánach a chosaint bunaithe ar an bprionsabal 'iontaobhas ach tástáil'. I gcás na gCoimisinéirí Ioncaim, áirítear leis an gcóras comhlíonta féinmheasúnaithe
- **idirghabhálacha iniúchta** — iniúchtaí nó imscrúduithe a dhéantar go príomha ar bhonn riosca agus i bhformhór na gcásanna, lena mbaineann scrúdú iomlán ar leabhair agus ar thaifid an eintitis
 - **idirghabhálacha neamh-iniúchta** — idirghabhálacha nach bhfuil chomh tromchúiseach ar bhonn riosca go príomha nuair a dhéanann na Coimisinéirí Ioncaim seiceálacha, trí chomhfhreagras, trí ghuthán nó trí chuairt ghearr ar an gcáiníocóir maidir le gné ar leith dá gcomhlíonadh cánach agus dleachta.

Tugtar achoimre ar nádúr gach cineál idirghabhála i Fíor 17.1.

- 17.5** Déantar idirghabhálacha de réir riachtanais na reachtaíochta, go príomha an tAcht Comhdhlúite Cánacha 1997 (TCA) agus *Cód Cleachtais na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le hIniúchadh Ioncaim agus Idirghabhálacha Comhlíonta eile* (an cód cleachtais).
- 17.6** Go ginearálta, roghnaítear cásanna le haghaidh idirghabhála bunaithe ar tháscairí éagsúla maidir le rioscaí a bheith ann. Roghnaítear líon beag cásanna go randamach le haghaidh iniúchta.
- 17.7** Tá cur chuige riosca-bhunaithe na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le roghnú cásanna bunaithe ar chros-seiceáil agus cheistiú na sonraí go léir atá ar fáil ag na Coimisinéirí Ioncaim ar cháiníocóirí agus ar ghnóthais aonair. Cuireann sé seo ar chumas na gCoimisinéirí Ioncaim daonra na gcáiníocóirí a rangú ó thaobh riosca de, agus aird a tharraingt go huathoibríoch ar shaincheisteanna áirithe nach mór a scrúdú.

¹ Caibidil 27, Socraíochtaí Iniúcháireachta Cánach, *Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2012*.

Fíor 17.1 Cineálacha idirghabhála cánach

Idirghabháil neamh-iniúchta	Seiceáil dearbhaithe - Idirghabháil chomhlíonta a bhféadfadh seiceálacha agus dúshlán baint leis le teagmháil dhíreach a dhéanamh le cáiníocóirí chun saincheist agus/nó seiceálacha comhlíonta a thástáil ag lárionaid phoist agus aerfoirt. Bíonn siad bunaithe go minic ar neamhréiteach dealraitheach éigin i sonraí atá á gcoimeád ag na Coimisinéirí Ioncaim i dtaifid cháiníocóirí nó d'fhéadfadh treoirlínte na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le héilimh ar aisíocaíochtaí nó faoiseamh a sheiceáil a bheith mar chúis leo. Áirítear leis seo - seiceálacha máil, CBL ina measc - éilimh ar aisíocaíocht a bhaineann le dleacht stampála, agus - seiceálacha ar phacáistí ar seoladh iad ó áiteanna lasmuigh d'Éirinn a scrúdaítear ag lárionaid phoist agus earraí a iompórtáiltear ó áiteanna lasmuigh den AE a ndéantar cigireacht orthu ag aerfoirt agus calafoirt. Fiosrú maidir le gné - Is idirghabháil ghearr spriocdhírthe é seo chun riosca sonrach a sheiceáil, a aithnítear de ghnáth le ceann de na huirlisí anailíse riosca de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim. - De ghnáth, cuirfear in iúl don cháiníocóir (agus/nó don ghníomhaire) cén fáth a bhfuil an cheist á déanamh agus d'fhéadfaí iarraidh ar dhoiciméid tacaíochta a bheith san áireamh inti. Agallamh próifíle - Mar chuid den phróiseas agallaimh phróifíle, eiseoidh na Coimisinéirí Ioncaim litir chuig an gcáiníocóir ag aithint na réimsí riosca a phléifear. Féadfaidh na Coimisinéirí Ioncaim gach doiciméad agus taifead a chuireann an cáiníocóir ar fáil a scrúdú chun an riosca a shoiléiriú.
Idirghabháil iniúchóireachta	Iniúchóireacht - Is scrúdú é seo ar leabhair, ar thaifid agus ar chomhlíonadh oibleagáidí cánach duine aonair nó cuideachta chun an leibhéal dliteanais ceart a fháil amach. Imscrúdú na gCoimisinéirí Ioncaim - Is éard atá i gceist le himscrúdú ná scrúdú ar ghnóthaí cáiníocóra i gcás go gcreideann na Coimisinéirí Ioncaim, ó scrúdú ar fhaisnéis atá ar fáil, go bhféadfadh imghabháil thromchúiseach chánach nó dleachta a bheith tarlaithe nó go bhféadfadh cion ioncaim a bheith déanta.

Foinse: Na Coimisinéirí Ioncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Idirtheagmháil leis an gcáiníocóir

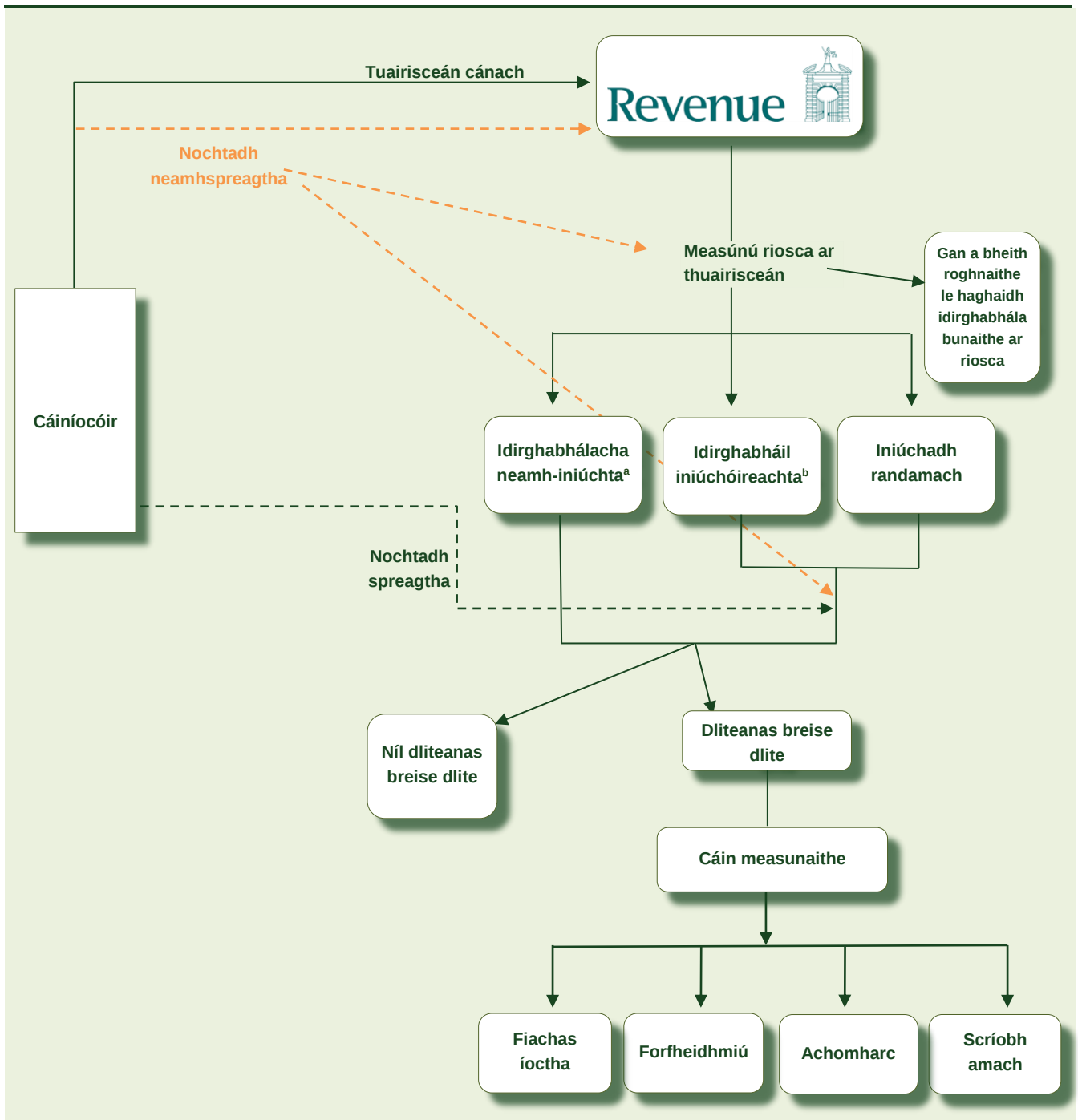
- 17.8** Tá achoimre ar an bpróiseas idirtheagmhála féideartha idir na cáiníocóirí agus na Coimisinéirí Ioncaim i Fíor 17.2.
- 17.9** A luaithe agus a roghnaítear cás agus a shanntar do chásoibrí na gCoimisinéirí Ioncaim é, déantar breithmheas air chun a fháil amach ar chóir go dtarlódh aon chineál idirghabhála agus más amhlaidh gur chóir, cén cineál idirghabhála is oiriúnaí. Le linn 2018, chríochnaigh cásoibrithe 220,154 breithmheas, agus measadh go raibh idirghabháil bhreise de dhíth ar 123,450 (56%) díobh.
- 17.10** Nuair a bhíonn cinneadh á dhéanamh maidir leis an gcineál idirghabhála do chás ar leith, déanann cásoibrí de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim measúnú ar an riosca atá i gceist agus cinneann sé an idirghabháil ab éifeachtaí maidir leis an am agus na hacmhainní atá ar fáil, agus ag an am céanna ag tabhairt aghaidh ar an riosca a bhraitear.
- 17.11** In 2015, thug na Coimisinéirí Ioncaim córas Bainistíochta Cásanna Ioncaim (RCM) isteach chun gach idirghabháil chomhlíonta a thaifeadadh a cheadaíonn catagóiriú cuí a dhéanamh i gcineálacha éagsúla idirghabhála (i.e. fiosrú maidir le gné, agallamh próifíle, iniúchtaí agus imscrúduithe) agus tionscadail/rioscaí. Is córas cásoibre é RCM a dhéanann taifead ar ghníomhaíochtaí idirghabhála comhlíonta. Déantar aon mheasúnú a ardaítear le linn na hidirghabhála a thaifeadadh ar chóras ar leithligh, an córas Próiseála Comhtháite Cánach (ITP). Ní chomhcheanglaíonn an RCM leis an ITP agus dá bhrí sin, cuirtear na measúnuithe ar leithligh ar ITP.¹

Nochtadh cáilitheach

- 17.12** Ag céim ar bith roimh thosach iniúchta nó imscrúdaithe, is féidir le cáiníocóir ‘nochtadh cáilitheach’ a dhéanamh lenar féidir pionóis a d’fhéadfadh a bheith dlite dóibh a mhaolú. I gcásanna den sórt sin, soláthraíonn an cáiníocóir sonraí faoi aon chánacha atá dlite agus ús chomh maith. Ní mór íocaíocht na suimeanna dlite nó plan íocaíochta comhaontaithe a bheith curtha isteach in éineacht leis an nochtadh cáilitheach. Meastar gurb ionann sin agus
- **nochtadh saorálach neamhspreagtha** — má dhéantar é tráth ar bith sula dtugann na Coimisinéirí Ioncaim fógra faoi iniúchadh nó faoi tionscnamh imscrúdaithe
 - **nochtadh deonach spreagtha** — má dhéantar é tar éis fógra a fháil go bhfuil iniúchadh ar tí tosú, ach roimh thús an iniúchta.
- 17.13** Ní féidir le cáiníocóirí leas a bhaint as an deis nochtadh cáilitheach a dhéanamh sa chás go bhfuil imscrúdú Ioncaim tionscanta ná sa chás go bhfuil tús curtha le hiniúchadh de chuid na Coimisinéirí Ioncam.

¹ Is é an córas Próiseála Comhtháite Cánachais croíchóras comhtháite riaracháin chánach agus chustam na gCoimisinéirí Ioncaim. Cothabháilann sé an bonn cásanna, próiseálann sé tuairisceáin chánach, íocaíochtaí, aisíocaíochtaí, aisíocaíochtaí agus bainistíonn sé an próiseas um chomhlíonadh do na Coimisinéirí Ioncaim.

Fíor 17.2 Próiseas idirghabhála iniúchta agus comhlíonta na gCoimisinéirí Ioncaim

Foinse: Na Coimisinéirí Ioncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Cuimsítear le hidirghabháil neamh-iniúchta seiceáil dearbhaithe, fiosrú maidir le gné nó agallamh próifíle.

b Le hidirghabháil iniúchta, cuimsítear iniúchadh agus imscrúdú.

--- I gcásanna nach mbaineann mainneachtain d'aon ghnó leo, i gcás go dtosaíonn na Coimisinéirí Ioncaim iniúchadh nó imscrúdú ar thréimhse áirithe nó ar cheannteideal cánach, coinníonn an cáiníocóir an ceart nochtadh neamhspreagtha a dhéanamh maidir le tréimhsí nó ceannteidil chánach nach bhfuil laistigh de raon na hidirghabhála.

Idirghabhálacha críochnaithe agus torthaí gaolmhara

17.14 Chríochnaigh na Coimisinéirí Ioncaim 461,044 idirghabháil in 2018. Déantar idirghabhálacha a aicmiú mar idirghabhálacha críochnaithe nuair

- atá an tsocraíocht comhaontaithe agus an dliteanas atá ann íoctha nó socrú comhaontaithe déanta i ndáil le híocaíocht chéimnithe
- a chuirtear an cás ar aghaidh chuig an Ard-Bhailitheoir lena bhailiú nó
- nach féidir na dliteanais bhreise a aithnítear a bhailiú m.sh. tá an ghnólacht imithe as feidhm.

17.15 Fuarthas €572.1 milliún ó 123,919 (27%) idirghabháil a críochnaíodh in 2018 (Féach Fíor 17.3).

17.16 Is ionann idirghabhálacha neamh-iniúchta agus toradh €316 milliún, níos mó ná leathchuid den toradh iomlán ó bhearta chomhlíonta. Mar thoradh ar thart ar aon cheann as gach ceithre cinn de na hidirghabhálacha seo bhí cáin bhreise,ús, agus i gcásanna áirithe measadh go raibh pionóis dlite. I gcodarsnacht leis sin, bhí dliteanais bhreise i gceist le beagnach dhá thrian de na hidirghabhálacha iniúchóireachta, arbh ionann iad agus €84,500 ar an meán in aghaidh an cháis iniúchta a bhí mar thoradh air.

Fíor 17.3 Gníomhaíocht agus toradh comhlíonta, 2018

Cineál idirghabhála	Líon na n-idirghabhálacha			Toradh €m	Meán/toradh / cáis €
	Críochnaithe	Cáin bhreise a gineadh	%		
Seiceálacha dearbhaithe	356,813	96,254	27%	7.2	75
Fiosrú maidir le gné	94,393	23,464	25%	289.7	12,347
Agallamh próifíle	5,095	1,171	23%	19.2	16,396
Idirghabhálacha neamh-iniúchta	456,301	120,889		316.1	
Iomlán na n-idirghabhálacha iniúchóireachta	4,743	3,030	64%	256	84,488
Idirghabhálacha iomlána	461,044	123,919		572.1	

Foinse: Na Coimisinéirí Ioncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Ús agus pionóis

17.17 San Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 déantar foráil, i measc nithe eile, maidir le hús a chur i bhfeidhm ar íocaíocht dhéanach chánach, agus ar phionóis as gan tuairisceáin chánach a chur isteach nó as tuairisceáin mhíchearta a chur isteach.

17.18 Athraíonn an ráta úis ar cháin thar téarma idir dhá ghrúpa leathan de cheannteidil chánach.

- Is é 0.0219% in aghaidh an lae nó 8% in aghaidh na bliana an ráta úis faoi láthair maidir le cánacha díreacha amhail cáin ioncaim, cáin chorparáide, cáin ghnóthachan caipitiúil, cáin bhronntanais agus oidhreachta.
- Is é 0.0274% in aghaidh an lae nó 10% in aghaidh na bliana an ráta úis maidir le cánacha muiníneacha, amhail cáin bhreisluacha agus pá mar a thuilleann tú.

Níl aon fhoráil ann chun an t-ús atá dlite a mhaolú.

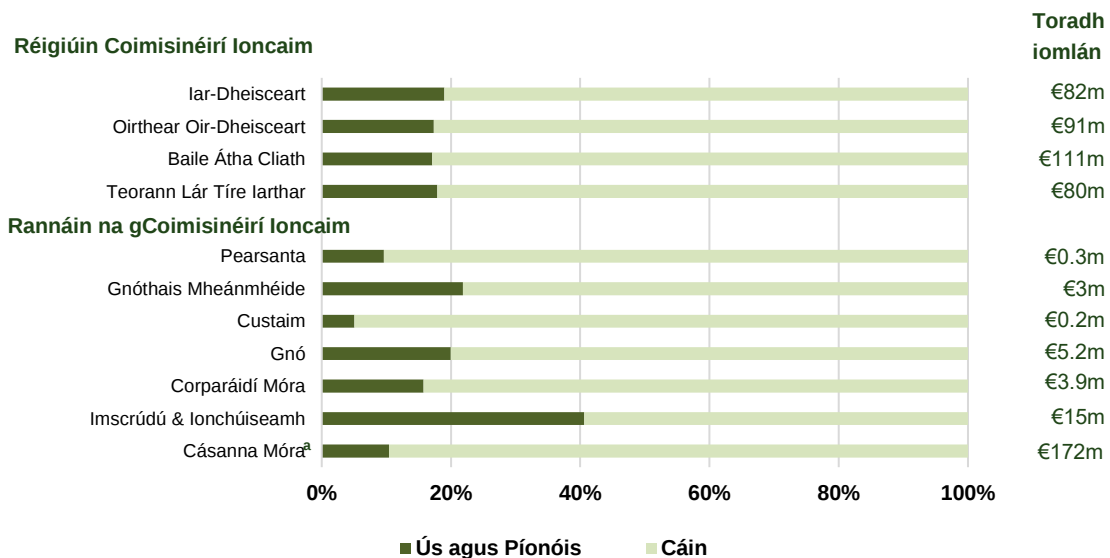
17.19 Ní chuirtear pionóis i bhfeidhm in imthosca áirithe.

- Sa chás go bhfuil an cháin chomhiomlán atá dlite níos lú ná €6,000 agus nár tháinig an mhainneachtain chun cinn mar gheall ar iompar d'aon ghnó.
- Sa chás go ndéanann an cáiníocóir tuairisceán a cheartú agus go n-íocann sé an cháin agus an t-ús gaolmhar. De ghnáth bíonn teorainn ama 12 mhí i bhfeidhm ón dáta dlite chun tuairisceán a chomhdú i ach bíonn eisceachtaí ann maidir leis an teorainn seo le cineálacha áirithe cánacha.
- Sa chás go bhfuil na Coimisinéirí loncaim sásta gur tharla an mhainneachtain mar gheall ar earráid neamhchiontach.
- Sa chás go n-eascaíonn an dliteanas breise as coigeartú teicniúil agus má tá na Coimisinéirí sásta gur ghlac an cáiníocóir cúram cuí agus go raibh an chóireáil lena mbaineann bunaithe ar léirmhíniú cearr ar an dlí nó ar an gcleachtas, agus nach raibh iompar d'aon ghnó i gceist.

17.20 Tá na rátaí pionóis a chuirtear i bhfeidhm ar mhainneachtain chánach idir 3% den cháin agus 100% (féach ar larscríbhinn 17B). Chomh maith le sonraí an cháiníocóra, is féidir leis na Coimisinéirí loncaim cineál na mainneachtana agus méid na socraíochta a fhoilsiú. Mar thoradh ar nochtadh cáilitheach, cuirtear pionóis níos ísle i bhfeidhm agus ní fhoilsítear sonraí na socraíochta. Meallann nochtadh cáilitheach neamhspreagtha rátaí pionóis níos ísle ná nochtadh spreagtha.

17.21 Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú ar an oiread lenar cuireadh ús agus pionóis i bhfeidhm maidir le gach aon idirghabháil a tugadh chun críche in 2018. Athraíonn an ráta lena gcuirtear pionóis agus ús i bhfeidhm (i gcoibhneas le cáin atá dlite) mar thoradh ar ghníomhaíocht idirghabhála idir ranna agus réigiúin loncaim (Féach ar Fíor 17.4).

Fíor 17.4 Céatadán de chásanna as a bhfuarthas toradh in 2018 nuair a cuireadh ús agus pionóis i bhfeidhm, de réir aonaid agus réigiúin

Foinse: Na Coimisinéirí loncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Sainmhíníonn na Coimisinéirí loncaim cásanna móra mar chuideachtaí le láimhdeachas Éireannach de €190 milliún nó níos mó ar bhonn grúpa nó íocaíochtaí cánach níos mó ná €18 milliún ar bhonn grúpa gach bliain. Déanann an Rannán Cásanna Móra bainistíocht freisin ar chásanna aonair na gcáiníocóirí a bhfuil glansócmhainní de bhreis is €50 milliún acu (laghdaithe go €20 milliún i mí na Bealtaine 2019), agus neamhchónaitheoirí a bhfuil leasanna suntasacha acu in Éirinn.

17.22 B'ionann iomlán an úis agus na bpionós agus 16% den toradh gníomhaíochta comhlíonta in 2018.

- Chuir Rannán Imscrúdaithe agus Ionchúisimh na gCoimisinéirí Ioncaim na rátaí is airde i bhfeidhm, agus b'ionann an t-ús agus na pionóis agus 40% den toradh in 2018.
- Bhí an leibhéal úis agus pionós a gearradh ar chásanna i bhfad ní b'ísle sa Rannán Pearsanra ná mar a bhí i measc beagnach gach rannán eile. B'ionann an meántoradh sna cásanna seo agus thart ar €2,000. Nuair is ionann méid comhiomlán dliteanas cáinócóra agus suim níos lú ná €6,000 agus nuair nach ndearnadh an mhainneachtain d'aon turas, ní ghearrtar aon phionós.
- Bhí leibhéal an úis agus na bpionós a cuireadh i bhfeidhm ar chásanna trasna na gceithre réigiún Ioncaim ar fad faoi 20%.

Tá sé ráite ag na Coimisinéirí Ioncaim go bhféadfadh an toradh tuairiscithe an leibhéal úis a chuirtear i bhfeidhm a mhaolú mar, i gcásanna áirithe, níor thaifead cásoibrí na gCoimisinéirí Ioncaim ach measúnú foirmiúil ar an dliteanas cánach agus na pionóis ghaolmhara ar RCM. Tar éis cás a bheith curtha ar aghaidh chuig an Ard-Bhailitheoir lena bhailiú, is ansin a ríomhtar aon ús (breise) a d'fhéadfadh a bheith inghearrtha.¹

Athbhreithniú ar idirghabhálacha sampláilte

17.23 Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú ar shampla de 50 socraíocht in 2018 a tháinig chun cinn de bhun idirghabhálacha comhlíonta. Áirítear leis seo cúig sheiceáil dearbhaithe agus 45 idirghabháil eile, lena n-áirítear fiosruithe maidir le gné, agallaimh phróifíle, iniúchtaí agus imscrúduithe.

Seiceálacha dearbhaithe

17.24 In 2018, rinne na Coimisinéirí Ioncaim díreach os cionn 356,800 seiceáil dearbhaithe. Gearradh cáin agus dleachtanna breise mar thoradh ar na seiceálacha, i níos mó ná an ceathrú cuid díobh. €7.2 milliún san iomlán an méid a gearradh.

17.25 I measc na seiceálacha dearbhaithe, áirítear seiceálacha ar

- pacáistí a thagann ó lasmuigh d'Éirinn (áit a bhféadfadh CBL,² dleacht mháil nó dleacht chustaim³ a bheith inghearrtha) a scrúdaítear ag ceithre ionad poist i mBaile Átha Cliath, i gCorcaigh, i bPort Laoise agus i mBaile Átha Luain
- feithiclí a allmhairítear go hÉirinn ó thar lear atá faoi réir CCF⁴
- earraí a allmhairítear ó lasmuigh den AE agus a ndéantar cigireacht orthu ag aerfoirt agus ag calafoirt
- éilimh ar aisíocaíochtaí a bhaineann le dleacht stampa.

17.26 I bhformhór na gcásanna, ní bhaineann seiceálacha dearbhaithe le huimhir chánach m.sh. (Uimhir Phearsanta Seirbhíse Poiblí (UPSP) nó uimhir chláráithe fostóra). Mar shampla, ní bheadh uimhir thagartha an cháinócóra ar na beartáin a scrúdaítear in ionaid phoist. Mar thoradh air sin, i bhformhór na gcásanna, ní thaifeadtar faisnéis ar sheiceálacha dearbhaithe ná ar an toradh gaolmhar ar an RCM.

17.27 Maidir leis an sampla de chúig chás dearbhaithe a scrúdaíodh, ba léir é an bonn a bhí leis an méid cánach/dleachta a mheas na Coimisinéirí Ioncaim i ndáil leo.

1 Is as an gcóras RCM amháin a fhaightear na sonraí a chuirtear ar fáil don fhoireann scrúdaithe agus ní fholáin sé sonraí an Ard-Bhailitheora. Coinnítear na sonraí seo ar chóras difriúil, neamh-chomhtháite, an córas um Bainistiú Idirghabhála Gníomhaí (AIM). I mí an Mhárta 2019, thug an tArd-Bhailitheoir córas nua bainistíochta fiachais isteach a chomhcheanglaíonn leis an gcóras RCM.

2 Tá luach custaim dearbhaithe de €22 nó níos lú díolmhaithe ó Cháin Bhreisluacha (CBL) a íoc.

3 Tá allmhairiú coinsíneachtaí ar luach €150 nó níos lú díolmhaithe ó dhleacht chustaim a íoc.

4 Tá allmhairiú feithicle go hÉirinn faoi réir ag Cáin Chláraithe Feithiclí (CCF) atá iniúchta laistigh de 30 lá ón dáta a thagann sé isteach sa Stát. Gearrtar pionós má theipeann ar iompórtálaí clárú.

Idirghabhálacha comhlíonta eile

- 17.28** Roghnaíodh 45 cás ó na cineálacha idirghabhála eile ón líon iomlán cásanna inar tharla toradh breise mar gheall ar an idirghabháil. Leis an líon sin, áiríodh fiosruithe maidir le gné, agallaimh phróifíle, iniúchtaí agus imscrúduithe.
- 17.29** Bhí na cásanna a roghnaíodh comhdhéanta de chúig chás leis an toradh is airde in 2018 agus 40 cás a roghnaíodh go randamach agus ag an am céanna ag cinntiú go raibh ionadaíocht ag gach rannán agus réigiún laistigh de na Coimisinéirí Ioncaim. Bhí toradh comhcheangailte de €92.7 milliún ag an 45 cás a roghnaíodh, nó 16.2% den toradh iomlán tuairiscithe idirghabhála in 2018.

An dliteanas cánach a ríomh

- 17.30** Le linn idirghabhála, déanann an cásoibrí de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim an dliteanas atá dlite a chainníochtú. Sa chás go bhfuil an dliteanas cánach cainníochtaithe ag an gcáiníocóir i nochtadh, scrúdaíonn an cásoibrí an t-áireamh a rinne an cáiníocóir.
- I gcásanna ina bhfuil comhaontú déanta maidir leis an dliteanas, cuireann an cáiníocóir tuairisceán leasaithe isteach i gcoitinne agus focann sé an cháin, ús agus pionóis bhreise.
 - I gcásanna nach nglacann na Coimisinéirí Ioncaim leis an nochtadh a rinneadh agus nach gcomhaontaíonn an cáiníocóir le dliteanas measúnaithe na gCoimisinéirí Ioncaim, ardóidh cásoibrí na gCoimisinéirí Ioncaim measúnú ar an dliteanas cánach trí chóras bailithe cánach na gCoimisinéirí Ioncaim ITP.¹ Déantar sonraí faoin ngníomh seo a thaifeadadh ar an tuarascáil idirghabhála ar RCM.
- 17.31** Féadfaidh na Coimisinéirí Ioncaim measúnú ar dhliteanas cánach a laghdú de bhun faisnéise breise ón gcáiníocóir nó cinneadh ón gCoimisiún um Achomhairc Chánach. Sna cásanna seo, déantar an measúnú bunaidh a leasú ar ITP agus eisítear measúnú athbhreithnithe.
- 17.32** Agus athbhreithniú á dhéanamh ar na cásanna samplacha don scrúdú, fuarthas i gcás amháin (cás-staidéar A) go ndearna na Coimisinéirí Ioncaim meastachán ar an méid cánach breise a d'fhéadfadh a bheith dlite. Ríomhadh an meastachán seo bunaithe ar an bhfaisnéis a bhí ar fáil do na Coimisinéirí Ioncaim ag an am. Cuireadh an dliteanas measta in iúl don cháiníocóir gan measúnú foirmiúil a ardú ar an gcáin a bhí dlite. Thángthas ar chomhaontú maidir le méid a bhí i bhfad níos ísle ina dhiaidh sin i gcomhaontú socraíochta roimh achomharc. Rinneadh réiteach i dtuarascáil na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le méid na socraíochta deiridh leis an meastachán bunaidh a rinne an Cigire agus taifeadadh na cúiseanna leis an difríocht ar cosúil iad a bheith réasúnach.
- 17.33** Ní raibh sé de dhualgas ar na Coimisinéirí Ioncaim sonraí na socraíochta maidir le Cás A (€58.5 milliún) a fhoilsiú mar faoin gcód cleachtais, níl feidhm ag foilsiú nuair nach sáraíonn an pionós 15% de mhéid na cánach.

¹ Ní áirítear ús agus pionóis sa mheasúnú seo mar tá ceart achomhairc ag an gcáiníocóir. Ní féidir muirear pionóis a ardú go dtí go gcomhaontaítear an méid pionóis leis an gcáiníocóir nó go gcinntídh cúirt é, nó go an muirear úis a thabhairt chun críche go dtí go n-íocfar an dliteanas.

Cás-staidéar A — Réiteach cánach measta agus méid socraithe

Feabhra 2009 — Fuair na Coimisinéirí Ioncaim litir ó chuideachta inar cuireadh in iúl dóibh go raibh rún acu nochtadh saorálach neamhspreagtha a dhéanamh a bhaineann le réimse ÍMAT ar leith.

Aibreán 2009 — D'eisigh na Coimisinéirí Ioncaim fógra faoi iniúchadh ÍMAT/ÁSPC don chuideachta a chlúdaíonn tréimhse shonrach dhá bhliain. Cuireadh tús leis an iniúchadh an 9 Meitheamh 2009.

Meitheamh 2009 — Eanáir 2013 — Rinneadh trí nochtadh saorálacha neamhspreagtha sa tréimhse seo chomh maith le híocaíochtaí arbh fhiú €5.7 milliún san iomlán iad, lena gcuimsíodh cáin de €4.2 milliún dlite agus an iarmhéid d'ús agus pionóis.

Eanáir 2013 — Dhírigh foireann iniúchta na gCoimisinéirí Ioncaim ar cheithre réimse ÍMAT ar leith. Rinne na Coimisinéirí Ioncaim measúnú ar mhéideanna breise dlite de €3.8 milliún ina dhiaidh sin maidir le trí cinn de na ceithre réimse a ndearnadh imscrúdú orthu.

Meitheamh 2015 — D'ardaigh agus d'eisigh Cigire Ioncaim fógra *ÍMAT/ÁSPC maidir le meastachán ar mhéideanna dlite* de mhéid €205 milliún, bunaithe ar an bhfaisnéis a bhí ar fáil do na Coimisinéirí Ioncaim ag an am maidir leis an réimse a bhí fágtha, a bhí á imscrúdú le linn na tréimhse 2004 – 2014.

Iúil 2015 — Rinneadh achomharc ar an meastachán ÍMAT €205 milliún chuig an gCoimisiún um Achomhairc Chánach.

Lúnasa 2018 — Ghlac na Coimisinéirí Ioncaim le tairiscint socraíochta de €29.1 milliún maidir leis an réimse ÍMAT a ndearnadh achomharc ina leith. B'ionann an tsocraíocht iomlán i gCás A agus €58.5 milliún. Is éard a chuimsíodh leosan ná

- €5.7 milliún de bhun nochtuithe saorálacha (lena n-áirítear ús agus pionóis de €1.5 milliún)
- measúnuithe cánach breise de €3.8 milliún a bhaineann le trí cinn de na catagóirí atá faoi imscrúdú (ÍMAT/ÁSPC)
- €29.1 milliún cánach maidir leis an gceathrú réimse atá faoi imscrúdú agus
- ús agus pionóis dar luach €19.9 milliún san iomlán.

Leagtar amach sa chomhad don chás an bunús don mheasúnú athbhreithnithe de €29.1 milliún i ndáil leis an gceathrú réimse atá faoi imscrúdú agus soláthraíonn sé réiteach na socraíochta seo leis an €205 milliún a measadh ar dtús. Leagtar amach na cúiseanna atá leis an difríocht idir an meastachán agus an tsocraíocht agus is cosúil go bhfuil siad réasúnta.

17.34 Rinne cáiníocóirí achomharc ar dhá cheann de na 45 cás a scrúdaíodh.

- I gcás amháin, dhiúltaigh an Coimisiún um Achomhairc Chánach an t-achomharc mar theip ar an gcáiníocóir tuairisceáin chánach a chur isteach don tréimhse a bhí faoi athbhreithniú.
- Sa dara cás, ghlac na Coimisinéirí loncaim le socraíocht cúpla lá sula raibh an cás le héisteacht ag an gCoimisiún um Achomhairc Chánach (féach ar chás-staidéar B). Sa chás sin, rinne na Coimisinéirí loncaim measúnú gurb ionann an cháin dlite agus €113 milliún, ach ghlac siad le tairiscint de €10 milliún de bhun comhairle dlí ón abhcóide sinsearach glacadh leis an tsocraíocht mar gheall ar imeacht ama, i measc rudaí eile.

17.35 Fuarthas san athbhreithniú sin

- Rinne cáiníocóirí nochtadh neamhspreagtha nó spreagtha ar luach €72 milliún i 17 nó 38% de na 45 cás a scrúdaíodh.
- I 44 cás, rinne na Coimisinéirí loncaim dliteanais a mheasúnú nó rinne siad nochtadh cáilitheach a mheas agus a ghlacadh. Bhí na dliteanais chánach a cinneadh i ngach cás bunaithe ar an bhfianaise a coinníodh i gcomhad.
- I gcás amháin, rinneadh nochtadh neamhspreagtha ar luach €2,747. Níor ríomh na Coimisinéirí loncaim go raibh dliteanas ann. Taifeadadh an méid a chuir an cáiníocóir isteach mar dhliteanas iomlán a aithníodh le linn na hidirghabhála.
- I gcás eile, ghlac na Coimisinéirí loncaim le héileamh ar neamhábaltacht cuid den dliteanas a íoc agus cuireadh bailiú €22,285 siar.

17.36 Leagann na Caighdeáin Idirghabhála Ardchaighdeáin i *Lámhleabhar Cánach agus Dleachta* na gCoimisinéirí loncaim amach cáilíocht na cáipéisíochta is gá a choinneáil ar chomhad leictreonach nó ar pháipéar do chásanna idirghabhála. I ngach cás, bhí an doiciméadú riachtanach ar chomhad.

Cás-staidéar B — Moill ar chás mar gheall ar shaincheist chasta

2009 — Fuair máthair-chuideachta (cáinócóir) dáileadh ó fhochuideachta eachtrach.

2010 — Cuireadh tuairisceán cánach corparáide don bhliain 2009 isteach le 'léiriú amhrais' in éineacht leis maidir le mar a caitheadh ó thaobh cúrsaí cánach le dáileadh ó chuntas scair-phréimhe.¹ Déileáladh leis an dáileadh i dtuairisceán cánach na máthairchuideachta mar dhiúscairt pháirteach agus bhí caillteanas i gceist, mar thoradh air sin, chun críocha cánach gnóthachan caipitiúil.

2011 — Aistríodh cás chuig an Rannán Cásanna Móra. Tá sé ráite ag na Coimisinéirí Ioncaim gur reáchtáladh roinnt cruinnithe leis an ngníomhaire cánach, ach nach raibh ar a gcumas nótaí nó miontuairiscí a sholáthar maidir leis na cruinnithe.

Feabhra 2012 — Scríobh na Coimisinéirí Ioncaim chuig an gcuideachta ag dearbhu nár íocadh an dáileadh a fuarthas ó thuilleamh coimeádta agus dá bhrí sin gur de chineál caipitil é.

Aibreán 2012 — Scríobh na Coimisinéirí Ioncaim chuig an gcuideachta ag lorg tuilleadh faisnéise.

Deireadh Fómhair 2012 — Rinneadh moladh inmheánach sna gCoimisinéirí Ioncaim ag rá gur chóir tuairim abhcóidí a lorg.

Meitheamh 2014 — Chuir na Coimisinéirí Ioncaim ríomhphost chuig an ngníomhaire a chuir sliocht as nóta ó abhcóidí sinsearach leis ag iarraidh radhairc ar chomhairle dlí a fuair an gníomhaire in 2009 mar aon leis na treoracha agus an iarraidh ar chomhairle etc.

Meán Fómhair 2014 — Athrú ar chásoibrí na gCoimisinéirí Ioncaim.

Nollaig 2014 — Dhiúltaigh an gníomhaire cánach an chomhairle dlí a scaoileadh ar chúiseanna pribhléide dlíthiúla ach leag sé amach na saincheisteanna ábhartha ó thuairim a gcomhairleoirí dlí.

Meán Fómhair 2015 — Chuir an gníomhaire cánach in iúl do na Coimisinéirí Ioncaim, dar leo, go bhfuil 2009 anois níos faide ná an t-am le haghaidh aon idirghabhála.

Feabhra 2016 — Eisíodh litir chuig an gcuideachta ag cur síos ar na fáthanna a ndéanfaí measúnú leasaithe.

Meitheamh 2016 — Eisíodh fógra measúnaithe leasaithe don chuideachta ag cur síos ar an iarmhéid iníoctha de €113 milliún.

Iúil 2016 — Rinne an cáinócóir achomharc ar an measúnú ar dhá fhoras

- ní raibh na Coimisinéirí Ioncaim i dteideal an measúnú a dhéanamh níos mó ná ceithre bliana tar éis dheireadh na tréimhse inmhuirir
- gur chaith an cáinócóir leis an bhfáltas i gceart sa tuairisceán cánach corparáide Éireannaí dá chuid trí léiriú amhrais a chur san áireamh.

Feabhra 2017 — Tá an réamhéisteacht sceidealta os comhair an Choimisiúin um Achomhairc Chánach ach cuireadh an cás ar atráth chun plé idir na habhcóidí a cheadú.

Márta 2017 — Socraíodh an cás le haghaidh €10 milliún agus dliteanais arna scaoileadh ag an gcáinócóir, roimh éisteacht sceidealta an Choimisiúin um Achomhairc Chánach i mí Aibreáin 2017.

Eanáir 2018 — Taifeadadh €10 milliún mar íoctha ar chóras RCM na gCoimisinéirí Ioncaim mar chuid den toradh tuairiscithe do 2018.

1 Sa chás go bhfuil amhras dáiríre ag cáinócóir faoin gcóireáil cheart chánach mar gheall ar shaincheist áirithe, féadfaidh an cáinócóir 'léiriú amhrais' a dhéanamh de réir alt 959P den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997. Ní dhéileáiltear le léiriú amhrais mar fhíor-chás i gcás nach bhfuil aon débhríocht sa reachtaíocht nó i gcás inar sholáthar na Coimisinéirí Ioncaim an t-ábhar ina ábhar foilsithe.

Ús agus pionóis i gcásanna samplacha

- 17.37** Rinne an scrúdú athbhreithniú freisin ar chur i bhfeidhm an úis agus na bpionós sa sampla cásanna. Cuireadh ús i bhfeidhm i 32 as 45 cás arbh ionann iad agus €22.3 milliún san iomlán. Mar sin féin, gearradh tobhach go mícheart i seacht gcinn de na cásanna a scrúdaíodh.
- I gcás amháin, (cás-staidéar C), rinne cásoibrí de chuid na gCoimisinéirí Ioncainm ús a ríomh go mícheart agus mar thoradh air sin gearradh fo-mhuirear de €3,371.
 - Tugadh mionearráidí faoi deara i sé chás eile, arbh ionann iad agus easnamh iomlán úis €1,502 a cuireadh i bhfeidhm dá bharr.
- 17.38** Fuarthas amach sa scrúdú go raibh neamhfheidhmiú leasa oiriúnach sna 13 cás eile mar is léir i gcás-staidéar D.
- 17.39** Cuireadh pionóis i bhfeidhm i 17 de na 45 cás (38%) agus fuarthas toradh €600,000.
- I 16 de na 17 gcás inar cuireadh pionóis i bhfeidhm, bhí na pionóis iomchuí. Tugadh mionearráid sa phionós faoi deara i gcás amháin, as ar eascair easnamh €248.
 - I 11 de na 17 cás, thabhaigh na cáiníocóirí pionóis laghdaithe toisc go raibh nochtadh cáilitheach déanta acu.
 - I dtrí chás, ní raibh nochtadh cáilitheach déanta ag na cáiníocóirí ach maolaíodh pionóis mar gheall ar chomhoibriú iomlán.
 - I dhá chás, cuireadh an pionós iomlán i bhfeidhm.
- 17.40** Rinne an scrúdú athbhreithniú ar na 28 cás nár cuireadh aon phionós i bhfeidhm iontu agus fuarthas amach go raibh neamhfheidhmiú pionós oiriúnach i 27 de na cásanna seo. I gcás amháin, ba chóir go mbeadh pionós de 30% i bhfeidhm mar gur cuireadh an nochtadh agus an tuairisceán isteach tar éis don iniúchadh tosú agus gur sháraigh an méid a nochtadh €6,000. Níor cuireadh pionóis i bhfeidhm sa chás seo as ar tháinig easnamh de €4,796 mar is léir i gcás-staidéar C.

Cás-staidéar C — Ríomh mícheart maidir le hús agus pionóis

Cláraíodh gnó nua in 2014 ach níor comhdaíodh tuairisceáin CBL agus ÍMAT/PRSI (PREM). Osclaíodh cás iniúchta CBL in 2016 agus bhí sé ar oscailt ar feadh 891 lá san iomlán agus sannadh go leor cásoibrithe loncaim don chás. Thug na Coimisinéirí loncaim dá n-aire gur chuir tosca eile leis an moill amhail iarratais chun an t-iniúchadh a athsceidealú, moilleanna ón gcáiníocóir i soláthar sonraí a iarradh, teannas idir an cáiníocóir agus soláthraí maidir le heolas a sholáthar a d'iarr na Coimisinéirí loncaim agus go leor sonraí míchruinne sna sonraí sin nuair a cuireadh ar fáil iad.

I measc na n-earráidí a tugadh faoi deara sa chás seo

- Ríomh mícheart an úis atá dlite ar dhliteanais CBL, PREM agus Chánach Corparáide (CT). Ba é €3,371 an t-iomlán easnamh úis.
- Eisíodh litir fhoirmiúil a thug fógra don cháiníocóir faoin dliteanas leis an méid úis mícheart a cuireadh san áireamh.
- Níor chuir an cásoibrí loncaim aon phionós i bhfeidhm mar bhí an t-ardú dliteanais níos lú ná €6,000 agus measadh nach iompar den chatagóir 'iompar d'aon ghnó' a bhí ann. Go deimhin, sháraigh an mhainneachtain chomhiomlán €6,000. Dá réir sin, ba cheart go mbeadh ráta pionóis de 30% i bhfeidhm ar an dliteanas iomlán. Bhí easnamh de €4,796 mar thoradh air seo.

B'ionann an caillteanas foriomlán don Státchiste mar gheall ar ríomh mícheart ar ús agus ar phionóis sa chás seo agus €8,167.

Cás-staidéar D — Neamhfheidhmiú cuí maidir le hús agus/nó pionóis

D'éiligh cáiníocóir creidmheas cánach pósta go mícheart don tréimhse 1998 – 2014 arbh fhiú €36,308 é.

Níor cuireadh aon phionós i bhfeidhm sa chás seo mar dúirt na Coimisinéirí loncaim nach raibh aon fhianaise ann gur éilíodh an creidmheas seachas trí earráid neamhchiontach. Níor cuireadh aon ús i bhfeidhm, faoi alt 960 TCA, i gcásanna seachas féinmheasúnú, má íoctar an dliteanas a bhailítear laistigh de mhí amháin ón bhfógra a fháil, ní bheidh aon ús i bhfeidhm. Íocadh an ganníocaíocht de €36,308 laistigh de mhí amháin.

Tar éis athdhearadh ÍMAT i 2005, ní mór caidreamh a chruthú ionas gur féidir creidmheasanna cánach/bandaí ráta pósta a chur i bhfeidhm ar chóras na gCoimisinéirí loncaim. Dheimhnigh na Coimisinéirí loncaim go ndearnadh athbhreithniú ar chásanna a raibh creidmheasanna pósta á n-éileamh ina leith roimh nuachóiriú ÍMAT in 2019. Is éard a bhí i gceist leis seo ná cásanna

- nárbh eol cad é UPSP an chéile
- inar athraíodh UPSP an chéile tar éis dóibh pósadh ('uimhreacha W' — i gcásanna ar sannadh UPSP a bhfear céile do mhná a phós sa tréimhse suas go dtí na 1990í luatha, agus an litir W curtha ag a ndeireadh).

Tugadh faoi deara breis is 100,000 cás in 2018, tar éis tionscadail ar leith. Tá breithmheas á dhéanamh ar na cásanna seo faoi láthair chun na chéad chéimeanna eile a bhunú.

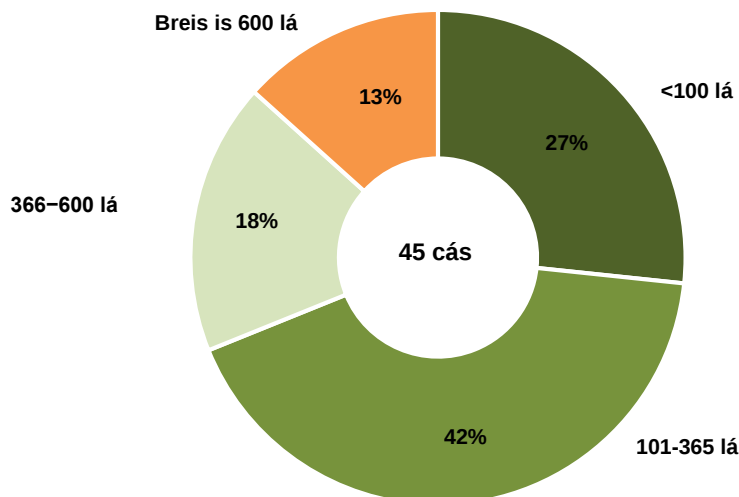
Suimeanna socraíochta a údarú agus a fhaomhadh

- 17.41** Tá tairiscintí socraíochta cánach faoi réir leibhéil éagsúla faofa. Luaitear sa chód cleachtais gur chóir go mbeadh moladh soiléir i dtuairisc ó chásoibrí na gCoimisinéirí loncaim maidir le hidirghabháil faoi más cheart suim na socraíochta atá beartaithe a fhaomhadh.
- 17.42** Is iad seo a leanas leibhéil fhaofa fhoirmiúla na gCoimisinéirí loncaim do shocraíochtaí
- suas le €50,000 — Bainisteoir Ceantair (comhionann le leibhéal Príomhoifigigh (PO))
 - €50,001 – €249,999 — Rúnaí Cúnta
 - €250,000 agus os a chionn — Coimisinéir loncaim.
- 17.43** Baineann na tairseacha céanna le cásanna ÍMAT ach amháin i gcás cásanna inar deonaíodh réamh-údarú sonrach agus go bhfuil an méid níos lú ná €4,000. Sna cásanna seo féadfaidh an cásoibrí an cás a dhúnadh gan a thuilleadh faofa.
- 17.44** Fuair an t-athbhreithniú amach gur ceadaíodh na socraíochtaí go léir de réir thairseacha ceadaithe na gCoimisinéirí loncaim agus de réir na socraíochta a moladh.

Tráthúlacht

- 17.45** Tá sé mar aidhm ag na Coimisinéirí loncaim idirghabhálacha comhlíonta a dhéanamh ar bhealach críochnúil agus éifeachtúil, chun an t-ualach ar an gcáiníocóir comhlíontach a íoslaghdú agus chun aisghabháil cánach agus dleachtanna neamhíochta a uasmhéadú. Rinne an scrúdú athbhreithniú ar an méid ama a bhí na hidirghabhálacha a críochnaíodh in 2018 ar oscailt, ón gcéad teagmháil leis an gcáiníocóir nó gníomhaire go dtí an dáta dúnta, mar a léirítear i Fíor 17.5.

Fíor 17.5 Fad ama (lín laethanta) a bhí cásanna idirghabhála oscailte

Foinse: Na Coimisinéirí loncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste.

- 17.46** As na 45 cás a roghnaíodh le haghaidh athbhreithnithe, bhí cásanna oscailte ar feadh 285 lá ar an meán. Is féidir leis an méid ama a ghlactar ar idirghabháil neart cáis de chuid na gCoimisinéirí loncaim a chur i gcontúirt nuair a bhíonn cánacha dlite tar éis an phróisis idirghabhála. Tá sé seo amhlaidh den chuid is mó toisc go gcaithfear measúnú cánach a ardú laistigh de fhráma ama sonrach, mura bhfuil faillí nó calaois i gceist ag an gcáinócóir.
- 17.47** Tá moill fhada le feiceáil i dtrí cinn de na ceithre chás-staidéar a bhfuil cur síos orthu sa scrúdú. Thug na Coimisinéirí loncaim faoi deara go raibh ceisteanna iontach teicniúil agus casta i gceist le dhá cheann de na cásanna a bhí i gceist a raibh comhairliúchán dlí ag teastáil uathu agus caidreamh domhain leis an gcáinócóir, agus ba mhinic nach raibh smacht ag an gcásoibrí ar an am a bhí i gceist leis na gnéithe sin. Chuir na moilleanna seo, i gcás-staidéar B, le difríocht shuntasach sa dliteanas a measúnaíodh ar dtús agus an méid a socraíodh dó. Thug na Coimisinéirí loncaim faoi deara freisin gur éirigh le hidirghabhálacha na gCoimisinéirí loncaim, i gcás-staidéar A, an dliteanas cánach arna fhógairt ag an gcáinócóir a mhéadú in ainneoin saincheisteanna teicniúla an-deacair.
- 17.48** Thug na Coimisinéirí loncaim faoi deara nach socraíonn sé teorainneacha ama chun cásanna a thabhairt chun críche. Is é an réasúnaíocht atá leis ná go bhfuil sé tiomanta d'idirghabhálacha a thabhairt chun críche a luaithé is indéanta, ach tá sé tábhachtach freisin go dtabharfar idirghabhálacha chun críche ar bhonn inbhuanaithe agus inchosanta. Dúirt na Coimisinéirí loncaim go bhfuil go leor cúiseanna le moilleanna maidir le hidirghabhálacha a dhúnadh, lena n-áirítear moill ar dhéileáil le comhfhreagras ar thaobh an cháinócóra/ghníomhaire agus ar thaobh na gCoimisinéirí loncaim, agus achomhairc a ndéileáil an Coimisiún Achomhairc Cánach leo. Thug sé faoi deara nach féidir fócas teorann ama, cé go bhfuil sé ábhartha, a bheith mar an príomhchinntitheach chun deireadh a chur le hidirghabháil bunaithe ar riosca.
- 17.49** Thug na Coimisinéirí loncaim faoi deara go bhfuil roinnt tionscnamh curtha i bhfeidhm aige lena chinntiú go dtugtar cásanna chun críche go tráthúil.
- Déanann na Coimisinéirí loncaim monatóireacht ar cé chomh fada is atá cásanna oscailte, agus ba thosaíocht chomhsheasmhach é seo do na foirne bainistíochta sinsearaí sna Rannáin Oibriúcháin loncaim ábhartha le blianta fada. Do 2019, tá ranna ag díriú ar idirghabhálacha a osclaíodh roimh 2016. Idir 28 Feabhra 2019 agus 19 Meitheamh 2019, seachas cásanna faoi achomhairc, dúnadh 37% de na cásanna seo.
 - Is féidir faisnéis faoi idirghabhálacha oscailte a asbhaint agus a anailísiú trí úsáid a bhaint as Painéal Ionstraimí RCM. Ceadáíonn an painéal ionstraimí sonraí a asbhaineadh trí thuarascálacha agus cairteacha caighdeánacha a úsáid chomh maith le tacú le tuarascálacha idirghníomhacha inar féidir leis an úsáideoir an fhormáid tuairiscithe a choigeartú de réir mar is gá. Is uirlisí tábhachtacha iad seo chun cabhrú le bainisteoirí iniúchta idirghabhálacha comhlíonta atá ar oscailt ar feadh tréimhse fada a aithint.

Aicmiú idirghabhálacha

17.50 Thug athbhreithniú ar na comhaid le haghaidh 45 cás a scrúdaíodh mar chuid den scrúdú seo na nithe seo a leanas faoi deara.

- Tharla ceann de na cásanna a raibh socraíocht de €10 milliún i gceist ann tar éis don cáiníocóir 'léiriú amhrais' a chur in iúl do na Coimisinéirí loncaim maidir le tuairisceán Cánach Corparáide. Tá sé seo leagtha amach i gcás-staidéar B.
- I sé chás eile, thángthas ar an toradh mar gheall ar phróiseas a thionscain an cáiníocóir nó an gníomhaire, trí nochtadh saorálach neamhspreagtha (nuair nach raibh aon idirghabháil eile de chuid na gCoimisinéirí loncaim ar siúl), léiriú amhrais foirmeálta nó iarraidh ón gcáiníocóir ar na Coimisinéirí loncaim chun soiléiriú a fháil ar ábhar ar leith.

17.51 As na cásanna a scrúdaíodh, tháinig 69% den toradh tuairiscithe chun cinn i gcásanna ina raibh teagmháil ag an gcáiníocóir leis na Coimisinéirí loncaim.¹ Thug na Coimisinéirí loncaim faoi deara go bhfuil a rannpháirtíocht leanúnach le bonn na gcáiníocóirí deartha chun féin-athbhreithniú, féin-cheartú agus nochtadh a spreagadh agus chun cáiníocóirí a chur ar an eolas faoi na rioscaí a bhaineann le mainneachtain déanamh amhlaidh. Tá sé seo fíor go háirithe i gcásanna níos mó, áit a n-oibríonn an creat comhlíonta comhoibritheach, lena mbaineann idirchaidreamh suntasach idir na Coimisinéirí loncaim agus gnólachtaí, chun féin-athbhreithniú ar dhliteanais chánach a chur chun cinn.

Bailiúchán socraíochtaí

17.52 Ní íocann cáiníocóirí an méid atá dlite i gcónaí nuair a shroictear comhaontuithe socraíochta.

17.53 Seachas 96,254 seiceálacha dearbhaithe a fuarthas,² dúnadh 27,665 idirghabháil a thug toradh in 2018 (fiosrú maidir le gné, agallamh próifíle agus iniúchadh), a raibh toradh faoi €100 ag 1,610 díobh. Ní shaothraíonn na Coimisinéirí loncaim torthaí ó idirghabhálacha a mheasann sé a bheith neamh-eacnamaíoch le leanúint, ach níl aon tairseach leagtha síos aige seo. Déantar inbhailitheacht gach táirge a mheas ina chás agus ina chás.

17.54 Forchuireann Alt 1086 den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 oibleagáid ar na Coimisinéirí loncaim liosta de shocraíochtaí comhaontaithe a rinneadh le cáiníocóirí a fhoilsiú ar bhonn ráithiúil, agus chinn an Chúirt pionóis agus fíneálacha a rinneadh sa ráithe roimhe seo. Foilsítear an liosta in dhá chuid.

- Cuid 1 — daoine ar fhorchuir cúirt fíneáil nó pionós eile orthu.
- Cuid 2 — daoine ar ghlac na Coimisinéirí loncaim le socraíocht den chineál atá luaite in alt 1086 den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 uathu.

17.55 Ní mór gach cás le foilsiú a cheadú ag leibhéal Rúnaí Cúnta, ar a laghad. Ní áirítear an méid seo a leanas leis na sonraí foilsithe

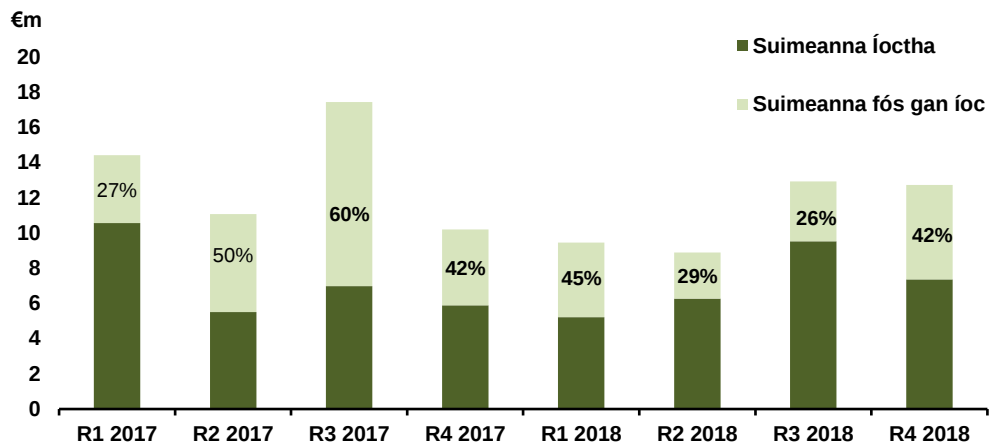
- cáiníocóir a bhfuil nochtadh cáilitheach déanta aige,
- más rud é nach sáraíonn an dliteanas €35,000³
- más rud é nach sáraíonn na pionóis 15% den cháin atá dlite.

17.56 Sa tréimhse idir ráithe 1 2017 agus ráithe 4 2018, foilsíodh 554 cás maidir le socraíochtaí a rinneadh, faoi chuid 2. Bhí socraíochtaí comhaontaithe de €97 milliún i gceist leis na cásanna sin. Faoi Bhealtaine 2019, bailíodh 59% mar a thaispeántar i Fíor 17.6.

1 Tagann conclúid chás-staidéar A (suim €58.5 milliún) salach ar na sonraí agus fágadh é seo as an áireamh nuair a bhí an chomhréir thoraigh á ríomh a eascraíonn i ndiaidh go ndearna an cáiníocóir teagmháil. Dá gcuirfí an cás seo san áireamh, b'ionann an chomhréir agus 89%.

2 Is é an meántoradh ar sheiceálacha dearbhaithe €75.

3 Arna mhéadú aníos ó €33,000 agus bhí seo i gceist ó 2010 go 2016.

Fíor 17.6 Mainnitheoirí cánach foilsithe R1 2017 go R4 2018 — rátaí íocaíochta amhail ag deireadh mhí na Bealtaine 2019

Foinse: Na Coimisinéirí Ioncaim. Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

17.57 Foilsíodh dhá cheann de na 45 cás a athbhreithníodh mar chuid den scrúdú seo agus íocadh an dá dhliteanas go hiomlán faoi thráth an scrúdaithe. Chomhlíon na 43 cás eile ceann amháin nó níos mó de na critéir dhíolúine foilseacháin mar seo a leanas

- bhí 19 gcás ann mar thoradh ar nochtadh cáilitheach
- bhí 12 chás ann nár sháraigh an tairseach maidir le socraíocht
- bhí 12 chás ann nár ghearradh aon pionós leo, é sin nó níor mhó an pionós a ghearradh ná 15% den cháin a bhí dlite.

Conclúidí agus moltaí

17.58 Féachann na Coimisinéirí Ioncaim le comhlíonadh a dhaingniú ar bhealach éifeachtach ó thaobh costais agus spreagann sé cáiníocóirí earráidí agus botúin a cheartú chomh tapa agus is féidir.

17.59 Tuairiscíonn na Coimisinéirí Ioncaim ar an toradh óna ghníomhaíocht chomhlíonta de réir an chineáil idirghabhála. Léirigh anailís ar shampla de chásanna mar chuid den scrúdú seo gur tháinig cion suntasach den toradh tuairiscithe ar ghníomhaíocht chomhlíonta chun cinn i gcásanna ina raibh an cáiníocóir i dteagmháil leis na Coimisinéirí Ioncaim chun nochtadh saorálach a dhéanamh nó chun 'léiriú amhrais' a thaifeadadh i ndáil le hábhar cánach ar leith.

17.60 Sholáthródh anailís ar an toradh tuairiscithe idir idirghabhálacha arna dtionscnamh ag an gcáiníocóir agus iad siúd a thionscain na Coimisinéirí Ioncaim amháin faisnéis úsáideach maidir le toradh gníomhaíochta chomhlíonta a eascraíonn as anailís riosca na gCoimisinéirí Ioncaim ar thuairisceáin chánach a cuireadh isteach agus faisnéis eile ó thríú páirtí.

Moladh 17.1

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim toradh ar ghníomhaíocht chomhlíonta a anailísiú agus a thuairisciú agus idirdhealú a dhéanamh idir na hidirghabhálacha sin a spreagann teagmháil ón gcáiníocóir agus idirghabhálacha a thosaigh na Coimisinéirí Ioncaim bunaithe ar a n-anailís ar thuairisceáin chánach agus ar fhaisnéis ó thríú páirtí amháin.

17.61 I ndiaidh gníomhaíocht chomhlíonta, d'fhéadfadh roinnt luachanna baint le cás

- dliteanas a measúnaíodh i leith cánach, úis agus pionóis
- méid socraíochta a chuirtear san áireamh mar mhéid an toraidh chomhlíonta
- an méid a bailíodh ina dhiaidh sin maidir leis an toradh comhlíonta.

Féadfaidh difríochtaí a bheith idir na luachanna seo. Ní dhéanann na Coimisinéirí loncaim méid comhiomlán na luachanna a measúnaíodh ná an méid a bailíodh ina dhiaidh sin maidir leis an toradh comhlíonta a thuairisciú.

Moladh 17.2

Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim breithniú a dhéanamh ar na difríochtaí a thuairisciú idir an cháin a measúnaíodh agus an cháin a socraíodh agus a bailíodh agus na cúiseanna atá leis an athraitheas sin.

Freagairt an Oifigigh Chuntasaíochta

Comhaontaítear.

Déanann na Coimisinéirí loncaim tuairisciú faoi láthair ar thorthaí a ngníomhaíochta de réir shaghas na hidirghabhála i dtaobh an toraidh a bhailítear nó a mheastar atá inbhailithe. Déanfaidh na Coimisinéirí loncaim imscrúdú ar dheiseanna chun barr feabhais a chur a dtuairisciú ar ghníomhaíocht chomhlíonta agus aird ar mholadh 17.1 agus 17.2 thuas.

larscríbhinn 17A

Fíor 17A.1 Gníomhartha na gCoimisinéirí loncaim chun aghaidh a thabhairt ar mholtaí a rinneadh roimhe seo (2012)

Moladh 2012	Freagra na gCoimisinéirí loncaim ar mholadh ag Meán Fómhair 2019
Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim athbhreithniú a dhéanamh ar an gcaoi a ndéantar a chuid idirghabhálacha le cáiníocóirí a thaifeadadh chun a chinntiú go ndéantar cineál idirghabhála a thaifeadadh go cruinn agus go ndéantar na torthaí ó na cineálacha idirghabhála éagsúla a rangú go cuí chun spriocdhírí níos cruinne a chinntiú maidir le hacmhainní ganna iniúcháireachta agus imscrúdaithe.	In 2015, thug na Coimisinéirí loncaim córas Bainistíochta Cásanna loncaim (RCM) isteach chun gach idirghabháil chomhlíonta a thaifeadadh a cheadaíonn an rangú cuí i gcineálacha éagsúla idirghabhála (i.e. fiosrú maidir le gné, agallamh próifíle, iniúchtaí agus imscrúduithe) agus tionscadail/rioscaí.
Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim athbhreithniú a dhéanamh ar na meicníochtaí atá i bhfeidhm aige lena chinntiú go ndéantar ús agus pionóis a chainníochtú de réir na reachtaíochta agus a chód cleachtais. Ba chóir dó machnamh a dhéanamh ar chóras dearbhaithe cáilíochta a chur i bhfeidhm trína ndéantar athbhreithniú ar shampla de chomhaid agus ina dtugtar aghaidh ar na heasnamh a aithnítear. D'fhéadfadh sé seo cabhrú le comhsheasmhacht léirmhíneithe agus cur i bhfeidhm na reachtaíochta agus an chóid chleachtais a chinntiú agus dearbhú a thabhairt do na Coimisinéirí loncaim go gcaitear go cothrom le cáiníocóirí.	I mí Iúil 2013, tugadh isteach próiseas nua chun céatadán de shocraíochtaí a chur ar aghaidh chuig an ardbhainistíocht, ar bhonn randamach. Cuireadh 217 cás san iomlán ar aghaidh sa tréimhse 2015 – 2018. In 2013, seoladh caighdeáin cháilíochta le haghaidh idirghabhálacha comhlíonta. Is uirlis bhreise iad na caighdeáin seo chun tacú le hiniúcháirí a mbreithiúnas a fheidhmiú ar chásanna aonair agus chun cur chuige comhsheasmhach a chinntiú maidir le hidirghabhálacha ar fud na gCoimisinéirí loncaim. Tugadh isteach clár náisiúnta dearbhaithe cáilíochta in 2016. Scrúdaíodh 680 cás faoin gclár seo. Pléitear na torthaí ag leibhéal bainistíochta rannóige agus ag na gréasáin chomhlíonta. Tugtar faoi athbhreithniú dearbhaithe cáilíochta eile arna bhainistiú go lárnach ar 25% de na cásanna. Pléitear tuarascáil ar thorthaí an athbhreithnithe seo ag grúpa feidhmiúcháin bainistíochta gnó, atá comhdhéanta de rúnaithe cúnta agus atá faoi chathaoirleacht Choimisinéara loncaim.
Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim athbhreithniú a dhéanamh ar a phróiseas formheasta agus smaoineamh ar choiste faofa socraíochta a bhunú do chineálacha sonraithe cásanna m.sh. chásanna ina bhfuil ardluach, cásanna de chastacht theicniúil agus cásanna a bhfuil riosca ard leo i gcás ina bhfuil difríocht idir an meastachán dliteanais agus méid na socraíochta atá beartaithe, cuimhneamh ar cheadú a éileamh ag leibhéal an mheasúnaithe bhunaidh loncaim (lena n-áirítear ús agus pionóis chuí) chun a chinntiú go ndéantar athbhreithniú ag an leibhéal cuí ar an gcáin fhéideartha a chaillfear.	Tá an próiseas formheasa atá ann faoi láthair, atá feabhsaithe trí atreorú randamach cásanna chuig an mbainistíocht shinsearach, ag obair go maith. Mar ábhar gnáthaimh, faigheann torthaí na n-iniúchtaí nó na gcásanna foilseacháin ardluacha faomhadh ag leibhéal rúnaí cúnta agus/nó boidr.

Moladh 2012

Freagra na gCoimisinéirí Ioncaim ar mholadh ag Meán Fómhair 2019

I gcás go bhféadfár cásanna a shocrú ar shuim is lú ná meastachán na gCoimisinéirí Ioncaim ar dhliteanas cáiníocóra, ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim na torthaí malartacha a mbeifí ag súil leo ó dlíthíocht a bhreithniú (agus a dhoiciméadú) más é seo an gníomh malartach. Admhaítear go mb'fhéidir go bhfuil gá le breithiúnas suntasach agus d'fhéadfadh socraíochtaí a bheith casta. Ar na hábhair atá le breithniú tá neamhchinnteachtaí faoin toradh féideartha chomh maith leis an am, na costais agus na rioscaí a bhaineann le dlíthíocht. Ba cheart cinntí, agus an réasúnaíocht a bhaineann leo, a dhoiciméadú go hiomlán agus go soiléir sula gcuirtear an comhad isteach lena cheadú.

Ní féidir an rogha chun dlíthíochta a dhéanamh ach i gcúinsí áirithe. Sa chás nach gcomhaontaíonn cáiníocóir le torthaí an iniúchta nó nach bhfuil aon pháirtíocht (ag an gcáiníocóir), déantar measúnú cánach don tsuim atá dlite. Is féidir leis an gcáiníocóir achomharc a dhéanamh chun an Choimisiúin neamhspleáigh um Achomhairc Cánach. Ceadáíonn Alt 949AP den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 go lorgófaí tuairim na hArd-Chúirte i gcás go bhfuil páirtí míshásta le cinneadh an Choimisiúin um Achomhairc Chánach agus go measann sé go bhfuil sé earráideach ar phointe dlí.

Sa chás go mbaineann castacht theicniúil le cásanna, ba cheart dul i gcomhairle le sainfhoireann laistigh de na Coimisinéirí Ioncaim (agus go seachtrach nuair a mheastar gur gá sin) agus ba chóir a dtuairimí a thaifeadadh agus a thaifeadadh sa chomhad.

Dúirt na Coimisinéirí Ioncaim go bhfuil raon líonraí inmheánacha acu chun tacú le hobair chasta agus/nó theicniúil agus chun cuidiú le tógáil inniúlachta. Cuireann rannóg atur na gCoimisinéirí Ioncaim raon leathan seirbhísí dlí ar fáil don eagraíocht. Fostaítear seirbhísí sainchomhairleoirí seachtracha do chásanna casta agus/nó teicniúla ina dteastaíonn a leithéid de thacaíocht ó na saincheisteanna díospóide. Áirítear leis seo saineolaithe ar shaincheisteanna Taighde agus Forbartha, scileanna luachála, saineolaithe tionscail, saineolaithe a bhfuil saineolas acu ar sheirbhísí airgeadais, saineolaithe ar Dhlí Corparáideach SAM agus saineolaithe ar bheartais agus ar chleachtas cuntasáíochta.

Maidir le hidirbheartaíocht ar shocraíochtaí iniúcháireachta, ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim machnamh a dhéanamh ar threoir agus nósanna imeachta mionsonraithe a chur i bhfeidhm maidir le hidirbheartaíocht socraíochtaí a dhéanamh a éilíonn orthu siúd a dhéanann idirbheartaíocht ar na socraíochtaí an meastachán is airde ó na Coimisinéirí Ioncaim de dhliteanas an cháiníocóra a chur chun cinn, lena n-áirítear an t-ús agus na pionóis chuí a chruthaíonn foireann le taithí idirbheartaíochta a bheadh ar fáil do gach aonad i gcúinsí ina bhfuil suimeanna suntasacha i gceist.

Dúirt na Coimisinéirí Ioncaim go bhfuil raon leathan ábhar ar a láithreán gréasáin agus ar a líonra inmheánach maidir le cúrsaí comhlíonta. Déantar athbhreithniú rialta ar lámhleabhair chánach agus dleachta chun a chinntiú go bhfuil siad cothrom le dáta agus fós ábhartha. Cuireann na Coimisinéirí Ioncaim cúrsaí oiliúna lae saincheaptha ar fáil don fhoireann maidir le hidirbheartaíocht a dhéanamh.

Foinse: Moltaí 2012: Caibidil 27, Socraíochtaí Cánach, *Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2012*. Staid reatha (2019): Na Coimisinéirí Ioncaim.

Iarscríbhinn 17B

Fíor 17B.1 Rátaí pionóis le haghaidh mainneachtana^a

Nochtadh cáilitheach agus comh-oibriú an cháiníocóra	Catagóir mhainneachtana	Nochtadh spreagtha ^b	Nochtadh neamhspreagtha ^b
Gach nochtadh cáilitheach sa chatagóir seo	Iompar míchúramach gan iarmhairtí suntasacha	10%	3%
An chéad nochtadh cáilitheach sna catagóirí seo	Iompar míchúramach le hiarmhairtí suntasacha	20%	5%
	Iompar d'aon ghnó	50%	10%
Dara nochtadh cáilitheach sna catagóirí seo	Iompar míchúramach le hiarmhairtí suntasacha	30%	20%
	Iompar d'aon ghnó	75%	55%
Tríú nochtadh cáilitheach nó ina dhiaidh sin sna catagóirí seo	Iompar míchúramach le hiarmhairtí suntasacha	40%	40%
	Iompar d'aon ghnó	100%	100%
Gan nochtadh cáilitheach ar bith	Catagóir mhainneachtana	Gan comhoibriú ar bith	Comhoibriú amháin
Gach mainneachtain i gcás nach bhfuil aon nochtadh cáilitheach ann	Iompar míchúramach gan iarmhairtí suntasacha	20%	15%
	Iompar míchúramach le hiarmhairtí suntasacha	40%	30%
	Iompar d'aon ghnó	100%	75%

Foinse: Na Coimisinéirí Ioncáim

Nótaí: a Tagraíonn an tábla seo do mhainneachtainí a tharla an 24 Nollaig 2008 nó dá éis (An tAcht Airgeadais (Uimh. 2) 2008).

b Is ionann an ráta pionóis agus céatadán den mhéid neamhleor den cháin a íocadh.

